

A la Fundació Flor de Maig cent joves disminuïts psíquics aprenen a treballar i a viure

Des de fa vuit anys, al bell mig d'un bosc pròxim a Cerdanyola, l'Escola de Formació Professional Especial de la Fundació Flor de Maig realitza una tasca capdavantera: nois i noies amb problemes d'apre-

nentatge els uns per deficiència psíquica lleugera, els altres per qüestions ambientals i d'integració obtenen els mínims de preparació professional i humana per esdevenir ciutadans.

L'Escola de Formació Professional Especial, que s'emmarca dins de la Fundació Flor de Maig en el patronat de la qual la Diputació de Barcelona té un paper preponderant durant el curs 1980-81, va ser definitivament reconeguda com a centre de FP de primer grau. «De bon començament vàrem lluitar per aconseguir aquesta homologació oficial» —explica la directora de l'Escola, Margarida Carulla—. «Ens era imprescindible fer-ho perquè la formació que nosaltres impartim als nois i noies tingüés el marc necessari de normalitat, lluny de qualsevol sensació de marginalitat».

Cal distingir dos tipus d'ensenyament a l'Escola: la Formació Professional Adaptada, que inclou les branques de metall, fusta, moda i confecció, vidre i ceràmica, i la Formació Professional no Reglada que té incorporades, si fa no fa, les mateixes matèries. La diferència entre els dos tipus d'ensenyament —Adaptada i no Reglada— consisteix que, del primer, en sortiran joves amb una total aptitud per incorporar-se al mercat del treball, mentre que, del segon a causa de les dificultats i de les profundes deficiències dels joves, n'obtindran tan sols la preparació mínima per treballar en un taller protegit.

Actualment el centre atén un centenar d'alumnes, distribuïts en grups de dotze per àrees de treball. Les tres quartes parts són nois i la resta noies, i les edats oscil·len entre catorze i vint-i-un anys. «Aquesta diferència tan marcada entre el nombre de nois i el de noies no

respon a cap mena de selectivitat —puntualitza Margarida Carrulla—. Vivim en una societat en què la majoria de pares continua considerant molt més impor-

tant la formació professional del noi que no pas de la noia deficient, que sempre pot fer les feines de casa sense representar una càrrega excessiva».

Amb paper de diari i amb paper de colors es pot fer tot això: és una de les primeres coses que descobreixen els alumnes de la Flor de Maig.

RAMON CORBELLA

QUADRE 1

Des del principi de les activitats fins al moment actual, s'ha trobat sortida a 74 alumnes, distribuïts de la manera següent:

• Taller Ocupacional SEREM III	7 nois
• Taller Amat Roumens	13 nois
• Ntra. Sra. de Port	1 noi
• Granja Almacelles	2 nois
• Taller Escola Barceloneta	23 nois
• Taller Bellvitge	2 nois
• Taller El Xop	3 nois
• Mas Alborna	1 noi
• ASPASUR	5 nois
• Taller de Minusvàlids Físics	1 noi
• Cooperativa de Neteja	4 nois
• Taller Cordada	2 nois
• CIPO	2 nois
• Treballs normals	10 nois
En tràmit de col·locació	2 nois
Sense resoldre	1 noi

Famílies en situació precària

Els criteris d'admissió a l'Escola de Formació Especial són, per ordre d'importància: que el centre sigui totalment vàlid per al noi, és a dir, que l'ensenyament que s'hi ofereix s'adapti a les seves capacitats; que la situació socio-familiar del noi -ambiental i socio econòmic- aconselli el seu ingrés i, per últim, que el domicili habitual de la família sigui en una demarcació pròxima. En aquest sentit, es dona preferència als nois i noies que viuen al Vallès Occidental i als Nou Barris de Barcelona.

«No caldria dir -comenta la directora- que moltes de les famílies que porten un seu fill a la nostra escola viuen una situació econòmica precària: aturats, amb subsudi o sense, vidues, incapacitats laborals... Això, ho tenim en compte a l'hora de l'admissió. Difícilment un noi o una noia deficient es podrà adaptar a la societat si es queda a casa vivint en una tensió continuada. Cal donar-los preferència. Tot i això, entre els alumnes del centre, n'hi ha que són de família treballadora, però benestant. Aquests, tanmateix, no són pas majoria».

«Vull dir també -continua Margarida Carrulla- que molts nois i noies no arriben aquí, a l'escola, per iniciativa de la família. Normalment són el equip professionals de les escoles els que detecten els casos de nois amb dificultats d'aprenentatge o amb baix rendiment com a conseqüència de factors ambientals. Els altres, els disminuïts psíquics per causes de malaltia orgànica, són detectables de manera més evident per part de la família. Que es decideixin o no a portar-los

al centre especial, això ja és una altra cosa».

Ensenyar a treballar, ensenyar a viure

La tasca interna de l'Escola de Formació Especial Flor de Maig se centra, des del punt de vista didàctic, en tres grans àrees de formació: la laboral, la d'escolaritat i la de ciències socials.

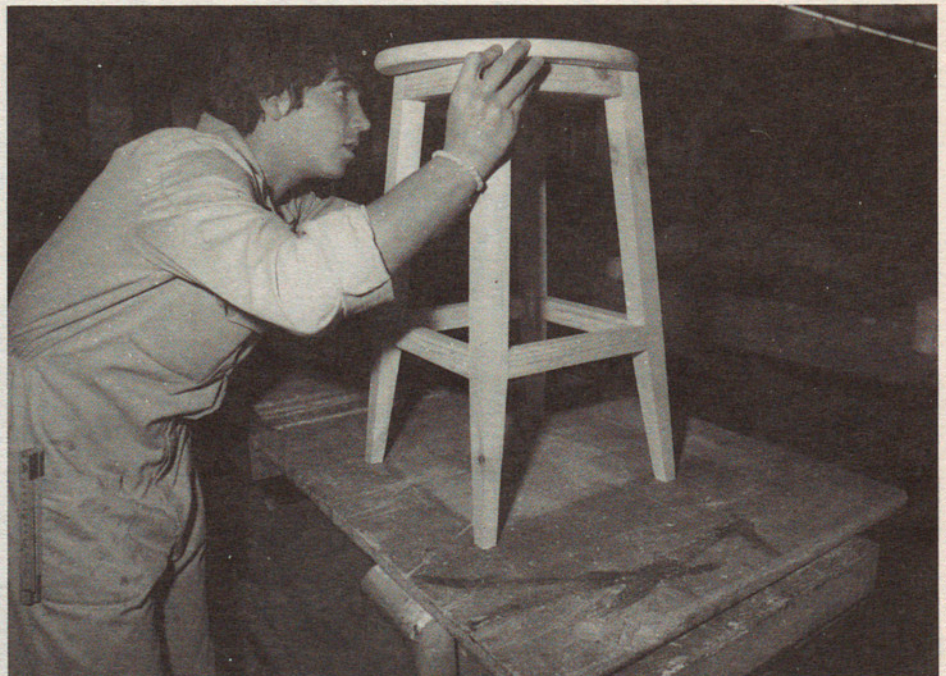
En l'àrea laboral s'aprenen habilitats tècniques fonamentals i comunes a un ofici o a un conjunt d'oficis. Aquest aprenentatge consisteix a conèixer els materials i les primeres matèries, a familiaritzar-se amb les màquines i a aprendre'n el funcionament. En aquesta àrea també es tracten tots aquells aspectes que ajuden a una millor adaptació al treball: puntualitat, rapidesa, constància, responsabilitat, confiança en un mateix, creativitat, iniciativa.

El manteniment i la formació dels continguts pertany a l'àrea d'escolaritat. S'ensenyen des de classificar quantitats i objectes i conèixer les dades personals o de l'entorn, fins a interpretar horaris, l'ús dels diners, omplir impresos, fer comandes, saber utilitzar la guia urbana o la guia telefònica... I tot això es fa procurant que es mantinguin els coneixements adquirits anteriorment.

A l'àrea de ciències socials hi ha programes d'informació social, de temes de la vida quotidiana. S'ensenyen de valorar tots aquells aspectes que ajuden a viure i a conèixer millor: el respecte, la solidaritat, saber estar, saber conversar, el país on viuen, el govern que tenen, l'ordre en l'alimentació, l'hàbit de llegir i d'escriure...

Tipus d'alumnes i durada de la formació

Els grups d'alumnes en què s'estructu-

Això és més que no pas un simple tamboret: és la culminació d'un procés d'aprenentatge i de coneixement profund dels materials.

RAMON CORBELLA

ra el nivell de formació de l'escola són tres:

Grup A. Inclou nois i noies amb deficiències inespecífiques –problemes greus d'aprenentatge, conflictes familiars– o amb dificultats mentals lleugeres o mitjanes, que no els impideixen de seguir una formació professional adaptada.

Grup B. Són nois deficients mentals no profunds que, per les seves característiques, no podran assolir una formació professional adaptada, però si un cert èxit en les habilitats tècniques fonamentals.

Grup C. Nois deficients mentals no profunds, però amb dificultats manipulatives greus, que han d'enfocar la seva formació a tasques simples i repetitives.

La durada de la formació és de tres cursos. Al primer curs, polivalent, s'utilitzen eines i materials diversos i es treballa intensament la formació d'hàbits i de patrons de comportament la-

boral i socials. «Aquest curs –explica la directora de l'escola– posa el noi i la noia en contacte amb una formació totalment diferent de la que va rebre a escola i l'ajuda a descobrir aquelles feines que el motiven, que el fan sentir bé i content de fer-les. D'altra banda, permet a l'equip del centre –psicòlegs, pedagogs, educadors– fer una avaluació de conjunt de les possibilitats dels alumnes respecte als aprenentatges que adquiriran els cursos següents».

El segon i el tercer curs tenen com a objectiu reforçar els aprenentatges laborals concrets. L'últim any d'estada a l'escola, el departament de col·laboració orienta l'acció cap als alumnes que estan a punt de finalitzar el període formatiu.

Projecció i tasques externes de l'escola

Per a l'Escola de Formació Professional Especial no és tan sols important

l'estructuració del treball intern i els programes pedagògics, sinó que també considera cabdal el fet d'obtenir la màxima informació sobre la realitat de l'alumne i el seu entorn familiar i social. I és per aquest motiu que, des del curs passat, s'ha endegat una tasca de sensibilització, adreçada a les escoles i també als ajuntaments, als centres de salut, als tallers ocupacionals i a les empreses, perquè hi aportin iniciatives i hi comuniquin experiències.

Així mateix, una de les activitats més importants fetes per l'escola el curs 1981-82 va ser l'organització d'unes Jornades d'Integració al Treball, per a persones amb problemes d'aprenentatge, que se celebrà el març de 1983.

L'objectiu d'aquestes jornades respon a l'esforç que fan els centres de formació professional especial per intercanviar informació i debatre les experiències recollides aquest darrers temps per l'escola de formació especial i el

La Fornal, la cooperativa del ferro, utilitza de moment els tallers de Flor de Maig. Ben aviat es podrà instal·lar pel seu compte.

QUADRE 2

Procedència:

La procedència dels alumnes actualment atesos a la Flor de Maig és:

- Barcelona ciutat	29,80 %
- Barcelona nord	3,19 %
- Bages	1,06 %
- Nou Barris	14,89 %
- Vallès Occidental	51,06 %
Total 100 %	

departament de col·laboració i seguiment Flor de Maig.

D'altra banda, cal tenir en compte que el centre participa i intervé en totes les iniciatives relacionades amb el seu àmbit d'actuació. «Darrerament remarca Margarida Carulla- hem estat presents en una comissió de treball potenciada per l'ICE de la Universitat Politècnica i la

Direcció General d'Educació Especial de la Generalitat per cercar una normativa clara i definitiva per a la formació d'aquests nois i noies».

Les sortides laborals i el departament de col·locació

La gran preocupació de tot l'equip de

l'Escola Flor de Maig és, sens dubte, la sortida professional dels alumnes, la seva incorporació al mercat de treball. En tenim una mostra clara en la creació del departament de col·laboració i seguiment, que té com a objectiu la integració del jove, de manera planificada i coherent, en empreses i tallers.

«I si bé puc afirmar que la preparació que obtenen aquests nois i noies els capacita per assumir treballs qualificats i normals, la situació general de crisi i la manca d'informació sobre el tarannà dels nostres joves fa cada cop més difícil la seva inserció en el món del treball», diu Xavier Trabi, responsable del departament.

A grans trets, els objectius d'aquest departament de col·locació són indagar el mercat de treball, de cara a refermar els aprenentatges i oficis amb possibilitats d'evolució futura, cercar noves formes d'integració laboral i sensibilitat

El taller de costura i moda. Moltes noies que ja tenien un rol assignat -el de «quedar-se a casa»- es miren el futur amb més il·lusió.

RAMON CORBELLA

zar l'opinió pública sobre el dret al treball que tenen aquestes persones. «He pogut comprovar personalment, ho comprovo cada dia, que hi ha persones deficients que tenen capacitat per realitzar una feina amb tant de mirament i responsabilitat com qualsevol altra persona de les anomenades normals. Fins i tot diria que, en alguns casos, encara millor», diu el responsable del departament. «El fracàs, quan n'hi ha, està motivat més per problemes ambientals que no pas per manca de professionalitat. Cal no oblidar que són persones hipersensibles i que, una «novetat», un crit, una actitud de rebuig o de menyspreu pot provocar el tancament del noi o la noia. I, de vegades, aquest tancament es manifesta amb un comportament de desinterès per la feina».

Per això el control és fonamental. L'acumulació d'experiències de nois i noies col·locats permet recollir informació útil per revisar l'ensenyament. No es considera el disminuït psíquic com un «objecte aparcats per sempre més en un o altre lloc», sinó que se'n segueix l'evolució i se'l col·loca en el lloc de treball més adequat a la seva personalitat: el control no es fa tan sols a efectes laborals, sinó que es continuarà valorant i observant tots els aspectes de relació, lleure, residència i ambient familiar.

«Aquesta última etapa del control comporta certs riscos —assegura Xavier Trabi—. És important no caure en la protecció excessiva, especialment en els casos dels deficients més profunds».

No és exagerat de dir que la tasca realitzada fins ara cal qualificar-la de força positiva, malgrat els entrebancs als quals ens referíem abans. D'acord amb les característiques i els graus de deficiència dels alumnes, s'ha actuat en les tres grans àrees de col·locació: taller protegit, contractació oberta i fórmules intermèdies.

La majoria de llocs de treball en tallers protegits depèn del mercat de la subcontractació; en aquest sentit, s'han fet gestions interessants, com la participació d'aquests tallers en un stand de la Fira Internacional de Mostres de Barcelona. D'aquesta experiència concreta, ja se n'han tret fruits: han augmentat les subcontractacions i alguns sectors d'empresa han començat a valorar la capacitat laboral dels treballadors disminuïts —cosa que és molt important—.

Pel que fa a la col·laboració oberta, la resposta dels empresaris no és tan clara com en el cas de les subcontractacions en tallers protegits. S'han rea-

QUADRE 3

Situació de treball i qualificació professional dels caps de casa:

Treballadors en actiu:

• Autònoms	7,44 %
• Administratiu	8,52 %
• Personal qualificat	22,34 %
• Personal no qualificat	20,21 %
• Personal tècnic	1,06 %
• Agents comercials	2,13 %
• Funcionaris no qualificats	2,13 %

Pensionistes:

• Incapacitat laboral	15,96 %
• Viduitat	5,32 %
• Orfenesa	1,06 %

Aturats:

• Amb subsidi	6,38 %
• Sense subsidi	6,38 %

Total 100 %

Rètols de senyalització encarregats pel departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya: aquest va ésser el primer treball realitzat pels joves de La Fornal.

RAMON CORBELLA

litzat moltes gestions amb indústries, però els resultats no han estat gaire engrescadors. Paral·lelament, s'han tingut contactes amb l'administració i s'ha assolit quelcom de positiu: aprofitar l'estructura de l'INEM (Institut Nacional d'Ocupació) per fer cursets, el primer dels quals dedicat a la indústria hotelera, es va realitzar conjuntament amb nois i noies de les Llars Mundet, als locals del Centre de Formació Professional La Violeta.

Finalment, les vies intermèdies de col·laboració son terceres vies, fórmules d'organització en cooperatives que, per la seva originalitat, mereixen ser trac-

tades a part dins d'aquest mateix reportatge.

Són joves, com tots els joves

En fer un recorregut pels diversos tallers i aules de la Flor de Maig hom no copsa cap diferència entre els nois i les noies d'aquesta escola i els de qualsevol altra. Solament quan t'acostes a algun d'ells t'adones d'un cert somriure, d'un certa mirada, de vegades trista, de vegades capficada davant del tros de fusta, del tapis, del fang a punt de coure o del ferro roent.

Hi ha, però, caliu humà en l'ambient. I el magnífic bosc que envolta l'escola hi aporta un aire de tranquil·litat i d'esperança en el futur.

En acomiadar-se, Margarida Carulla i Xavier Trabi concideixen a fer un darrer comentari: «*Que ningú no es pensi que els nois i noies d'aquí, de la Flor de Maig, són gent estranya. Ells viuen els mateixos problemes que qualsevol altre jove: riuen, ploren, s'empipen, t'enreden, s'enamoren. Com tots els altres joves. El que passa és que ells es mouen més per instint que no pas per reflexió: aquesta és l'única diferència.*»

El fang pren vida pròpia en mans dels alumnes. El taller de ceràmica és el lloc de trobada dels joves amb més capacitat artística.